

UİB AR&GE ŞUBESİ

**BURSA İLİ 2018 YILI
DIŞ TİCARET DEĞERLENDİRME RAPORU**

**ULUDAĞ İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ
AR-GE ŞUBESİ**

Ocak, 2019

İÇİNDEKİLER

1. Genel Bilgi.....	1
2. Bursa İli Dış Ticaret Verileri.....	2
3. Bursa İli İhracatının Sektörel Değerlendirmesi.....	9
3.1. Otomotiv Sektörü.....	9
3.2. Tekstil ve Hazırgiyim ve Konfeksiyon Sektörü.....	10
3.3. Gıda Sektörü.....	12
4. İllere Göre İhracatçı/İthalatçı Firma Sayısı.....	14
Kaynaklar	18

1. GENEL BİLGİ

Tarih boyunca ipekböceği üretimiyle bir dönem dünyanın en çok aranılan atlas ve ipekli kumaşlarının üretildiği Bursa, günümüzde otomotiv, makine, tekstil ve gıda sanayi sektöründe ülke çapında söz sahibidir. Önemli ulaşım ağlarının üzerinde bulunması ve temel ihtiyaç mallarının temini için hammadde kaynaklarının varlığı, Bursa'nın her dönemde ticari bir merkez olmasını sağlamıştır. Ekonomik gücü ve yarattığı katma değerle bugün Türkiye ekonomisinin lokomotiflerinden biri olan Bursa; ekonomik aktivitenin zenginliği ve sosyo-kültürel çeşitliliği ile Türk ekonomisinin geliştirilmesi, ekonomiye yeni ivmeler kazandırılmasında aktif ve yönlendirici bir gücü temsil etmektedir. Ülke ve bölge ekonomisinin gelişmesine, ihracat yönüyle döviz girdisi sağlanmasına, istihdama ve sanayi altyapısının güçlenmesine sağladığı katkılarla Bursa, ekonomik açıdan büyük bir dinamizm sergilemektedir.

İl sanayisi ve ihracatında; otomotiv, tekstil, makine imalatı ve gıda sektörleri ilk sıralarda yer almaktadır. Tarım ve gıda sektörü il ekonomisinde önemli yer tutmaktadır. Taze sebze-meyve, dondurulmuş gıda vb. ürünler üretilmekte ve ihraç edilmektedir. Buna bağlı olarak il, özellikle meyve suyu, alkolsüz içki, işlenmiş süt ürünleri, konserve, konsantre salça üretiminde ülke genelinde önemli paya sahiptir. Toprak ve maden işleme sektöründe; çimento, cam imalatı ve linyit çıkarma işlemleri gerçekleştirilmektedir. Uludağ Üniversitesi Görükle kampüsünde kurulan Teknopark, Ar-Ge maliyetlerini düşürerek Bursa sanayine önemli hizmetler verecek, yurtdışı kaynaklı yüksek bilgi ve teknoloji isteyen sektörlerin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Konferans salonu, yemek salonu ve kafeteryası, seminer ve sergi salonları, ofisler ve laboratuvar alanları ile birçok firmaya ve kişiye hizmet verme kapasitesine sahiptir.

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası tarafından hazırlanan, Açılan-Kapanan Firma İstatistiklerine göre; 2018 yılı itibarıyla Bursa'da, 4.275 firma kurulmuş, 1.284 firma kapanmıştır. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'na, Şubat 2018 verilerine göre, üye sayısı, 39.660 kayıtlı üye bulunmaktadır. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'na (BTSO) kayıtlı üyelerin sektörel sınıflamaya göre, inşaat ve madencilik sektörünün % 19,98 ile ilk sırada, tekstil ve hazır giyim sektörünün % 10,30 ile üçüncü sırada, gıda-tarım-hayvancılık sektörünün % 8,59 ile dördüncü sırada, otomotiv sektörü ise % 4,61 ile dokuzuncu sırada yer almaktadır.

Bursa, nüfus bakımından İstanbul, Ankara ve İzmir' den sonra 4. büyük ildir. Marmara Bölgesi'nin Güneydoğusunda yer alan Bursa ili, 2017 yılı ADNKS verilerine göre 2,9 milyon kişilik nüfusuyla Türkiye'nin dördüncü büyük kenti olma özelliğini taşımaktadır. En son açıklanan 2011 yılı illerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması (SEGE) sonuçlarına göre; sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında Bursa, İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve Antalya'nın ardından 6. sırada yer almaktadır. 18 adet organize sanayi bölgesi ile imalat sanayinde Türkiye katma değerinin (GSMH' dan aldığı pay) % 8-9'unu tek başına sağlamaktadır. Bursa ili çalışan kişi sayısı ve işyeri sayısı bakımından İstanbul, Ankara ve İzmir'den sonra Türkiye'de 4. Sırada, ülke ekonomisine sağladığı katma değer açısından 4. sıradadır. Bursa istihdam ettiği çalışan sayısı açısından ülke genelinin yaklaşık %5 lik bir dilime sahiptir.

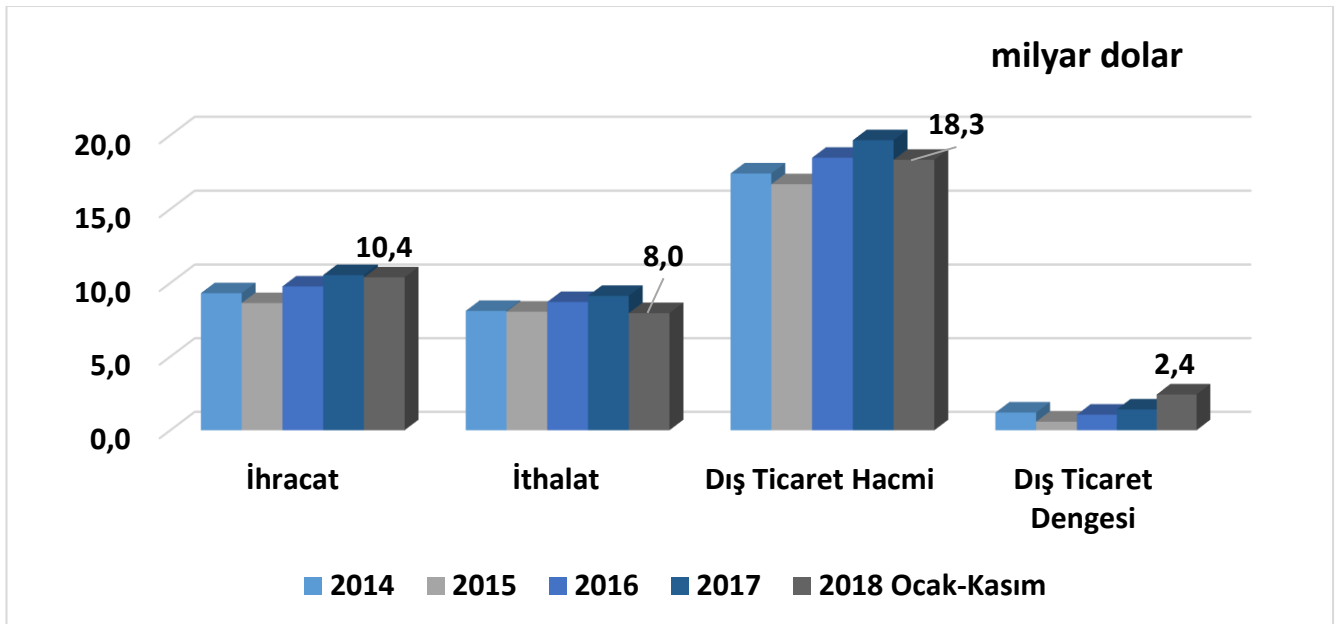
2. BURSA İLİ DIŞ TİCARET VERİLERİ

2014 yılında 1,2 milyar dolar, 2015 yılında 600 milyon dolar dış ticaret fazlası veren Bursa ili dış ticaret fazlası veren iller arasında ilk sıralarda yer almaktadır. 2014 yılında Bursa ihracatı bir önceki yıla göre 9,3 milyar USD, 2015 yılında 8,6 milyar dolar, 2016 yılında 9,8 milyar USD, 2017 yılında 10,5 milyar USD olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılı Ocak-Kasım döneminde ihracat 10,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Tablo1, Grafik1).

Tablo 1. Bursa İli Dış Ticaret Verileri (Milyar USD)

Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi
2014	9,3	8,1	17,4	1,2
2015	8,6	8,1	16,7	0,6
2016	9,8	8,7	18,5	1,1
2017	10,5	9,1	19,7	1,4
2018 (Ocak-Kasım)	10,4	8,0	18,3	2,4

Kaynak: TÜİK

Grafik 1. Bursa İli Dış Ticaret Verileri

ÜİB AR&GE ŞUBESİ

2018 yılı Ocak-Kasım Döneminde, Türkiye ihracatı 154,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiş olup, İstanbul'un ihracatı +%5 artışla 78,2 milyar dolar gerçekleşmiş ve Türkiye Geneli İhracatından %51 pay almıştır. Bu dönemde İstanbul'u sırasıyla, Bursa, İzmir, Kocaeli ve Ankara izlemiştir (Tablo2).

Bursa'nın ihracatı 2018 yılı Ocak-Kasım Döneminde %7 artışla 10,3 milyar olarak gerçekleşmiştir. Bursa'nın toplam ihracat içindeki payı %7 olarak gerçekleşmiştir (Tablo2).

Tablo 2. İllere Göre İhracat Verileri

	Ocak-Kasım 2017	Ocak-Kasım 2018	DEĞİŞİM	2018
İl	FOB USD	FOB USD	FOB USD	PAY %
İstanbul	74.377.285.732	78.240.509.095	5%	51%
Bursa	9.671.214.097	10.382.702.656	7%	7%
İzmir	8.399.237.147	9.450.069.302	13%	6%
Kocaeli	7.528.520.592	8.125.054.098	8%	5%
Ankara	6.087.140.893	6.947.644.843	14%	5%
Gaziantep	5.987.347.035	6.283.155.047	5%	4%
Sakarya	4.774.080.759	5.151.098.361	8%	3%
Denizli	2.524.594.568	2.863.069.129	13%	2%
Hatay	2.071.370.468	2.521.340.087	22%	2%
Manisa	1.823.039.702	2.046.824.698	12%	1%
Kayseri	1.491.759.148	1.899.139.635	27%	1%
Adana	1.651.114.168	1.814.783.758	10%	1%
Konya	1.405.754.298	1.626.087.836	16%	1%
Mersin	1.322.206.721	1.537.421.481	16%	1%
Antalya	1.110.739.078	1.238.808.477	12%	1%
Tekirdağ	1.008.659.973	1.160.385.547	15%	1%
Eskişehir	807.759.262	970.464.862	20%	1%
Kahramanmaraş	872.394.259	930.945.044	7%	1%
Trabzon	1.070.026.340	857.204.567	-20%	1%
Mardin	840.775.371	809.589.027	-4%	1%
Aydın	644.952.596	669.857.317	4%	0,4%
Çorum	138.628.063	634.105.318	357%	0,4%
Samsun	422.562.746	579.130.363	37%	0,4%
Balıkesir	478.474.980	550.168.750	15%	0,4%
Zonguldak	295.825.451	454.897.046	54%	0,3%
Muğla	404.747.154	448.225.836	11%	0,3%
Şırnak	430.925.031	333.492.695	-23%	0,2%
Karabük	296.730.125	329.188.859	11%	0,2%
Afyonkarahisar	289.863.693	313.450.405	8%	0,2%
Yalova	308.368.809	303.118.177	-2%	0,2%
Karaman	286.785.928	272.719.850	-5%	0,2%
Osmaniye	133.341.776	259.752.413	95%	0,2%
Uşak	228.956.746	225.174.376	-2%	0,1%
Kırşehir	173.421.228	213.399.719	23%	0,1%
Malatya	215.854.658	211.706.194	-2%	0,1%
Elazığ	306.166.789	206.953.951	-32%	0,1%
Kütahya	198.163.176	199.381.570	1%	0,1%
Diyarbakır	179.964.190	190.651.734	6%	0,1%

UİB AR&GE ŞUBESİ

Ordu	208.965.404	189.498.690	-9%	0,1%
Burdur	190.999.853	187.552.140	-2%	0,1%
Isparta	176.982.572	184.804.693	4%	0,1%
Çankırı	129.747.183	170.539.894	31%	0,1%
Kırklareli	152.478.484	161.556.412	6%	0,1%
Şanlıurfa	131.579.255	145.327.210	10%	0,1%
Rize	141.667.949	137.072.154	-3%	0,1%
Çanakkale	115.332.110	136.074.066	18%	0,1%
Bolu	129.807.273	135.881.812	5%	0,1%
Giresun	140.164.392	132.953.182	-5%	0,1%
Kastamonu	89.053.736	111.951.568	26%	0,1%
Aksaray	91.630.803	104.449.580	14%	0,1%
Amasya	84.708.091	99.319.019	17%	0,1%
Düzce	97.595.068	96.857.154	-1%	0,1%
Bilecik	89.136.298	93.367.357	5%	0,1%
Sivas	84.404.727	88.850.416	5%	0,1%
Iğdır	94.927.186	80.425.197	-15%	0,1%
Kilis	64.934.192	75.284.697	16%	0,05%
Adıyaman	126.412.239	74.416.025	-41%	0,05%
Hakkari	65.099.842	54.564.422	-16%	0,04%
Niğde	55.695.520	52.478.341	-6%	0,03%
Artvin	47.882.263	49.207.686	3%	0,03%
Edirne	36.731.886	48.361.378	32%	0,03%
Nevşehir	52.326.833	47.298.127	-10%	0,03%
Batman	32.771.382	35.472.062	8%	0,02%
Van	41.080.879	32.819.949	-20%	0,02%
Bartın	17.582.832	31.630.956	80%	0,02%
Gümüşhane	40.329.223	27.393.255	-32%	0,02%
Ağrı	37.857.726	25.810.996	-32%	0,02%
Sinop	16.705.050	25.545.525	53%	0,02%
Tokat	16.150.453	17.442.573	8%	0,01%
Siirt	25.695.617	17.057.789	-34%	0,01%
Erzurum	15.757.441	16.658.062	6%	0,01%
Kırıkkale	9.541.914	10.097.085	6%	0,01%
Erzincan	9.303.350	9.874.147	6%	0,01%
Yozgat	11.808.246	9.030.890	-24%	0,01%
Bitlis	3.673.179	6.297.126	71%	0,004%
Muş	7.126.693	5.777.253	-19%	0,004%
Belirsiz	569.820	1.343.469	136%	0,001%
Ardahan	1.961.925	1.142.663	-42%	0,001%
Bayburt	89.917	1.118.702	1144%	0,001%
Bingöl	1.579.013	872.989	-45%	0,001%
Tunceli	479.965	518.263	8%	0,0003%
Kars	194.063	206.734	7%	0,0001%
GENEL TOPLAM	143.147.274.597	154.185.873.831	8%	100%

Kaynak: TÜİK

UİB AR&GE ŞUBESİ

2018 yılı Ocak-Kasım Döneminde Türkiye Geneli ithalatı bir önceki yıla göre %-2 artışla 206,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. En yüksek ithalatı gerçekleştiren İstanbul'un ithalatı 2018 yılı Ocak-Kasım Döneminde %-7 düşüşle 111,8 milyar dolara gerilemiştir. İstanbul'un toplam ithalat içinde payı yüzde 54 olmuştur. İstanbul'u izleyen beş büyük diğer ithalatçı iller Kocaeli, Ankara, İzmir ve Bursa olmuştur (Tablo3).

Bursa'nın ithalatı 2018 yılı Ocak-Kasım Döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %-4 düşüşle 7,9 milyar dolar olmuştur. Bursa'nın toplam ithalat içindeki payı %4 olarak gerçekleşmiştir (Tablo3).

Tablo 3. İllere Göre İthalat Verileri (1000 \$)

	Ocak-Kasım 2017	Ocak-Kasım 2018	DEĞİŞİM	2018
İl	FOB USD	FOB USD	FOB USD	PAY %
İstanbul	120.635.738.251	111.850.268.643	-7%	54%
Kocaeli	10.525.273.463	13.098.157.813	24%	6%
Ankara	11.069.426.527	12.531.367.214	13%	6%
İzmir	8.896.328.460	8.540.580.894	-4%	4%
Bursa	8.288.199.075	7.954.118.293	-4%	4%
Gaziantep	4.787.063.431	4.676.827.625	-2%	2%
Hatay	3.519.031.672	3.743.852.115	6%	2%
Sakarya	2.801.840.154	2.925.914.616	4%	1%
Manisa	2.887.273.607	2.612.527.084	-10%	1%
Adana	1.983.924.051	2.120.511.408	7%	1%
Denizli	1.841.704.023	1.874.163.870	2%	1%
Kayseri	1.703.477.060	1.317.476.308	-23%	1%
Zonguldak	1.192.608.771	1.218.797.430	2%	1%
Kahramanmaraş	1.299.447.819	1.116.706.198	-14%	1%
Mersin	1.167.474.623	1.073.181.839	-8%	1%
Tekirdağ	970.210.030	1.058.148.375	9%	1%
Eskişehir	747.618.210	847.682.898	13%	0,4%
Konya	952.653.268	833.285.050	-13%	0,4%
Karabük	660.952.852	811.053.446	23%	0,4%
Antalya	1.026.723.062	781.902.076	-24%	0,4%
Samsun	716.554.876	754.905.758	5%	0,4%
Osmaniye	598.683.260	682.254.369	14%	0,3%
Yalova	579.412.667	577.972.555	0%	0,3%
Çorum	201.872.213	485.889.023	141%	0,2%
Balıkesir	356.131.069	385.649.273	8%	0,2%
Kırşehir	261.316.764	296.629.000	14%	0,1%
Aydın	240.540.711	244.279.952	2%	0,1%
Kastamonu	200.037.769	233.930.580	17%	0,1%
Mardin	124.911.796	219.052.441	75%	0,1%
Muğla	265.250.641	214.129.237	-19%	0,1%
Uşak	225.409.334	203.972.392	-10%	0,1%
Bolu	179.658.498	172.651.235	-4%	0,1%
Şanlıurfa	147.230.331	145.145.064	-1%	0,1%
Kırklareli	139.073.804	144.019.454	4%	0,1%
Bilecik	145.372.863	139.691.017	-4%	0,1%

ÜİB AR&GE ŞUBESİ

Çankırı	128.294.574	135.990.674	6%	0,1%
Kütahya	172.748.226	101.674.613	-41%	0,05%
Malatya	122.438.722	100.608.307	-18%	0,05%
Karaman	123.398.914	97.488.943	-21%	0,05%
Ağrı	174.156.956	92.324.404	-47%	0,04%
Trabzon	63.194.125	85.568.431	35%	0,04%
Afyonkarahisar	113.759.974	77.318.797	-32%	0,04%
Diyarbakır	85.310.231	76.285.844	-11%	0,04%
Düzce	79.756.645	74.833.665	-6%	0,04%
Aksaray	46.281.374	73.341.545	58%	0,04%
Çanakkale	68.284.041	72.293.246	6%	0,04%
Batman	123.115.303	68.939.384	-44%	0,03%
Edirne	93.079.866	58.562.726	-37%	0,03%
Sivas	54.292.939	53.239.702	-2%	0,03%
Amasya	40.255.010	48.965.048	22%	0,02%
Isparta	99.655.853	46.486.156	-53%	0,02%
Siirt	11.774.146	41.641.471	254%	0,02%
Kilis	25.243.636	41.378.586	64%	0,02%
Adıyaman	80.485.380	41.038.690	-49%	0,02%
Van	65.651.132	40.754.746	-38%	0,02%
Erzurum	39.053.573	37.620.885	-4%	0,02%
Ordu	57.565.167	37.517.464	-35%	0,02%
Burdur	47.947.269	36.346.290	-24%	0,02%
Nevşehir	30.159.597	35.556.787	18%	0,02%
Niğde	33.932.879	34.222.013	1%	0,02%
Elazığ	72.100.380	32.247.900	-55%	0,02%
Hakkâri	46.509.793	31.896.047	-31%	0,02%
Giresun	14.751.494	21.554.921	46%	0,01%
Yozgat	26.564.575	21.275.713	-20%	0,01%
Artvin	32.409.240	21.008.253	-35%	0,01%
İğdır	25.108.011	19.165.515	-24%	0,01%
Şırnak	31.079.165	18.354.288	-41%	0,01%
Tokat	23.210.516	16.009.471	-31%	0,01%
Rize	10.275.265	15.146.479	47%	0,007%
Kırıkkale	6.135.209	13.000.106	112%	0,006%
Bartın	10.073.171	12.507.114	24%	0,006%
Sinop	6.523.226	10.849.028	66%	0,005%
Kars	4.226.132	5.156.808	22%	0,002%
Gümüşhane	139.712	4.864.670	3382%	0,002%
Erzincan	8.392.616	4.354.638	-48%	0,002%
Bitlis	11.343.051	3.205.441	-72%	0,002%
Muş	750.379	1.184.009	58%	0,001%
Bingöl	15.558.566	742.941	-95%	0,0004%
Bayburt	583.150	225.483	-61%	0,0001%
Tunceli	3.090.683	171.841	-94%	0,0001%
Ardahan	96.347	0	-100%	0%
GENEL TOPLAM	210.715.075.263	206.504.815.917	-2%	100%

Kaynak: TÜİK

ÜİB AR&GE ŞUBESİ

İstanbul-Antalya; Ankara-Çanakkale; İstanbul-İzmir karayolu aksı üzerinde bulunması ve havaalanının bulunması nedeniyle yatırımcılar için önemli bir konumda bulunan Bursa İli ihracatı Türkiye İhracatçılar Meclisi verilerine göre 2018 yılında bir önceki yıla göre %-5 düşüşle 13,2 milyar dolar olarak gerçeklemiştir. En fazla ihracat yapılan ülkeler sırasıyla; Almanya, İtalya, Fransa, Birleşik Devletler ve İspanya olmuştur (Tablo4).

Tablo 4. Bursa İli Ülke İhracatı Verileri (1000\$)

ÜLKELER	2017	2018	DEĞİŞİM	2018 PAYI %
ALMANYA	2.036.868	1.930.687	-5%	14%
İTALYA	1.923.017	1.649.201	-14%	12%
FRANSA	1.405.577	991.799	-29%	7%
BİRLEŞİK DEVLETLER	797.142	902.107	13%	6%
İSPANYA	847.359	830.615	-1%	6%
ROMANYA	635.883	733.159	15%	5%
BİRLEŞİK KRALLIK	651.237	465.037	-28%	3%
FAS	370.657	452.663	22%	3%
POLONYA	421.814	370.209	12%	3%
BELÇİKA	304.652	244.551	-19%	2%
DİĞER ÜLKELER	4.656.459	4.728.303	1%	36%
GENEL TOPLAM	14.050.665	13.298.332	-5%	100%

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)

2018 yılında Bursa ili ihracatında ilk 5 sırada yer alan ülkelerden; Almanya'ya 1,9 milyar dolar, İtalya'ya 1,6 milyar dolar, Fransa'ya 991,7 milyon dolar, Birleşik Devletlere 902,1 milyon dolar ve İspanya'ya 830,6 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir (Tablo4).

Bursa ili ihracatında Almanya'nın payı %14, İtalya'nın aldığı pay %12, Fransa'nın %7, Birleşik Devletler'in %6 ve İspanya'nın %6'dır. (Tablo4).

UİB AR&GE ŞUBESİ

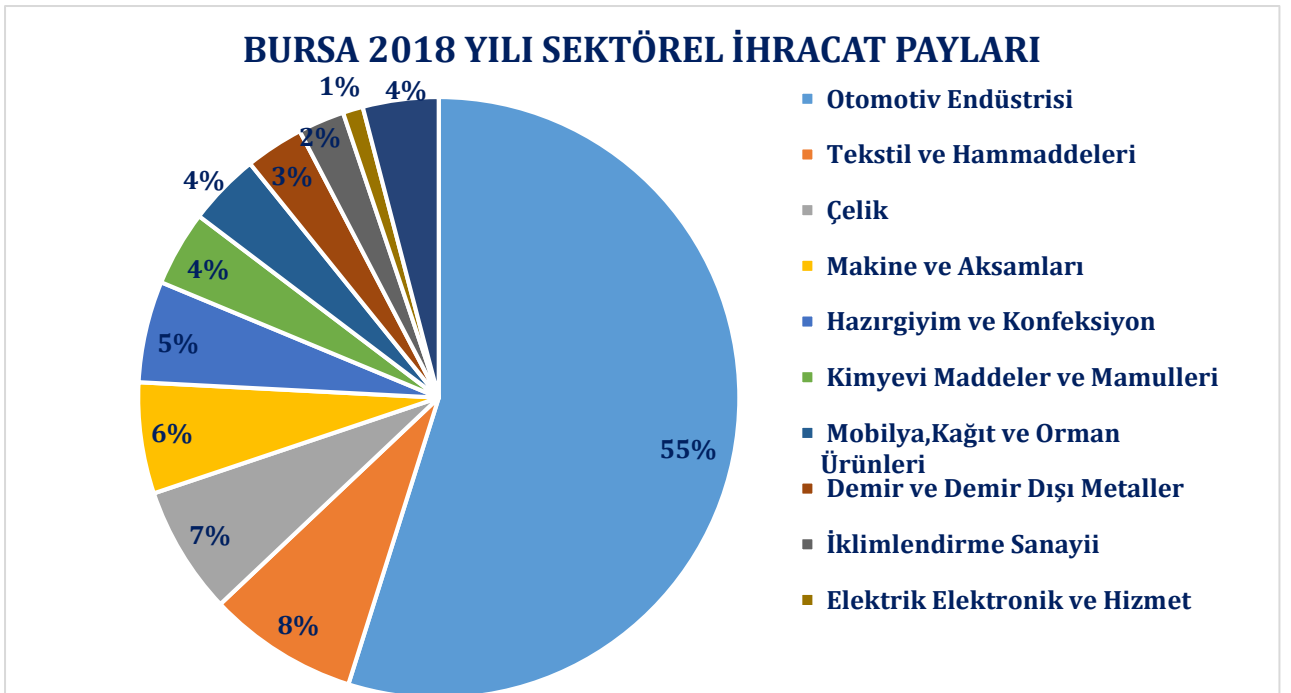
Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre 2018 yılında Bursa'dan yapılan ihracatın sektörel dağılımını aşağıdaki tabloda görebiliyoruz. İlk sırada Otomotiv Endüstrisi, ikinci sırada tekstil, üçüncü sırada ise Çelik sektörü yer almaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Bursa İli Sektörel İhracat Verileri (1000\$)

SEKTÖRLER	2017	2018	DEĞ.	2018 PAY %
Otomotiv Endüstrisi	8.862.578	7.295.710	-18%	55%
Tekstil ve Hammaddeleri	991.409	1.075.143	8%	8%
Çelik	739.167	917.168	24%	7%
Makine ve Aksamları	651.814	794.613	22%	6%
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	642.501	724.914	13%	5%
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	422.895	538.099	27%	4%
Mobilya,Kağıt ve Orman Ürünleri	441.912	516.408	17%	4%
Demir ve Demir Dışı Metaller	343.543	418.485	22%	3%
İklimlendirme Sanayii	267.443	331.993	24%	2%
Elektrik Elektronik ve Hizmet	159.023	144.228	-9%	1%
Diğer Sektörler	528.381	541.572	2,50%	4%
TOPLAM	14.050.665	13.298.332	-5,35%	100%

Kaynak: TİM

TİM verilerine göre, en yüksek paya sahip sektörlerin ilk sırasında %55 ile Otomotiv Endüstrisi gelmektedir. Ardından Tekstil sektörü %8, Çelik Sektörü %7, Makine ve Aksamları Sektörü %6 ve Hazır Giyim Sektörü %5 pay aldığı görülmektedir (Tablo 5, Grafik2).

3. BURSA İLİ İHRACATININ SEKTÖREL DEĞERLENDİRMESİ

Bursa'nın bugünkü ekonomik yapısı içerisinde, ülke ekonomisini temsil eder mahiyetteki temel sektörler, en önemli yeri işgal etmektedir. Ancak, Bursa sanayisinin ve ihracatının temelinde yatan ve "çekirdek sanayi sektörleri" olarak adlandırılan tekstil ve otomotiv sektörü, gerek üretim gerekse istihdam açısından hayati önem taşımaktadır.

Bursa ilinde sanayide çalışanların, %25'i tekstil ürünleri imalatı, %21'i motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı sektöründe istihdam edilmektedir. Sanayideki istihdamın % 81'i işçi, %4'ü mühendistir. Bursa ilinde faaliyet gösteren sanayi işletmelerinin; %50'si mikro ölçekli, %38'i küçük ölçekli, %10'u orta ölçekli, %2'si büyük ölçekli işletmelerdir. Bursa ilindeki personel sayısına göre büyük firmalar; Korteks Mensucat Sanayi ve Ticaret, Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş. ,Yeşim Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş, Oyak-Renault Otomobil Fab. A.Ş, Bosch Sanayi ve Ticaret A.Ş. 'dir.

Bursa'nın imalat sanayi, Türkiye'de GSMH' in yaratılmasında etken olan sektörlerin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Özellikle tekstil ve konfeksiyon, otomotiv ana ve yan sanayi, makine-metal eşya sanayileri, gıda sanayi Bursa'nın imalat sanayinin temel belirleyicisi olmaktadır. Bu sektörler hakkındaki etraflı bilgiler, şu şekilde verilebilir:

3.1. OTOMOTİV SEKTÖRÜ

Tofaş-Fiat, Oyak-Renault, Karsan gibi dev otomotiv üretim tesislerini bünyesinde barındıran Bursa, Türkiye'nin otomotiv üretim sektörü konumundadır. Bursa'nın ihracattaki lokomotif sektörü otomotivdir. Bursa'dan yapılan otomotiv ihracatında ise en önemli pay binek otomobillere aittir. Bugün Bursa'da iki adedi binek tipi otomobil, bir adedi de minibüs, az sayıda kamyonet üretiminin gerçekleştirildiği üç adet ana sanayi otomotiv üretim fabrikası mevcuttur.

Otomotiv sektörünün kalbinin attığı merkez olan Bursa'da motorlu kara taşıtları için çok sayıda parça ve aksesuar imalatı yapılmaktadır. Bursa'da imalat sanayi içerisinde, gerek üretim çeşitleri, gerekse üretim miktarları açısından en geniş faaliyet alanına sahip sektör budur.

Otomotiv Sanayicileri Derneği (OSD) verilerine göre; 2016 yılında 1.536.473 adet araç üretilmiştir ve bu araçlardan 1.155.067'si ihraç edilmiştir. 2017 yılında ise 1.749.572 adet araç üretilmiştir ve bu araçlardan 1.346.075'i ihraç edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Türkiye Araç Üretimi ve İhracatı Verileri

	2016	2017
Üretim (Adet)	1.536.473	1.749.572
İhracat (Adet)	1.155.067	1.346.075

Kaynak: OSD

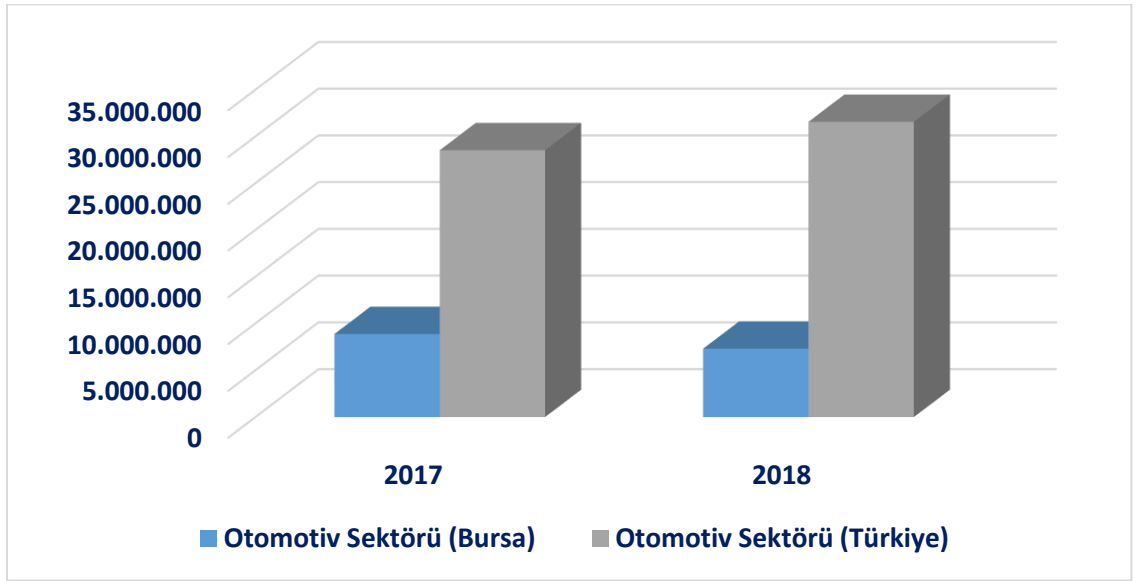
UİB AR&GE ŞUBESİ

2018 yılında Bursa İl'indeki otomotiv firmaları tarafından 7,2 milyar dolar değerinde kaydedilen ihracat Türkiye geneli otomotiv ihracatının % 23'ünü karşılamaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. Bursa ve Türkiye Otomotiv İhracatı Verileri (1000 USD)

SEKTÖR	2017	2018	Değişim (%)
Otomotiv Sektörü (Bursa)	8.862.578	7.295.710	-18%
Otomotiv Sektörü (Türkiye)	28.527.976	31.568.469	10,7

Kaynak: TİM

Grafik 4. Bursa ve Türkiye Geneli Otomotiv Endüstrisi İhracat Değerleri (1000\$)

3.2. TEKSTİL VE HAZIR GİYİM VE KONFEKSİYON SEKTÖRLERİ

Pamuklu dokuma, suni ve sentetik iplik üretimi, yünlü dokuma, fantezi iplik üretimi, örme ve trikotaj, havlu, boya-apre-emprime, konfeksiyon, hazır giyim şeklinde alt sektörlere ayrılmış durumdadır. Tekstil sektörü geçmişten günümüze, Bursa'nın geleneksel endüstri dokusunda, odak sayılabilecek bir görünüm sergilemektedir.

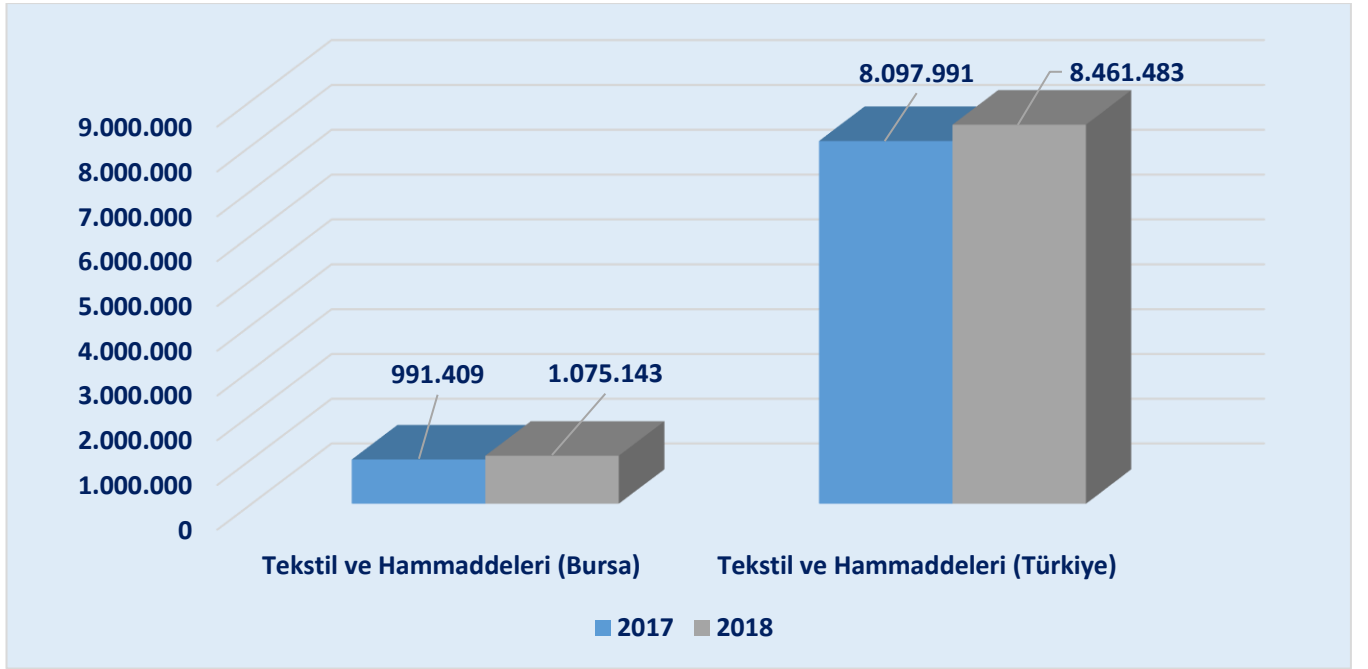
2018 yılında Bursa İl'indeki tekstil firmaları tarafından yaklaşık 1 milyar dolar değerinde kaydedilen ihracat Türkiye geneli tekstil ve hammaddeleri ihracatının % 13'ünü karşılamaktadır. Bursa İli Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektöründe ise 2018 yılında 724,9 milyon dolar değerinde kaydedilen ihracat Türkiye Geneli hazır giyim ve konfeksiyon sektörü ihracatının %4'ünü karşılamaktadır (Tablo 8).

UİB AR&GE ŞUBESİ

Tablo 8. Bursa ve Türkiye Tekstil ve Hazırgiyim ve Konfeksiyon Sektörü İhracat Verileri (1000 \$)

SEKTÖR	2016	2017	Değişim	Pay (%)
Tekstil ve Hammaddeleri (Bursa)	991.409	1.075.143	8%	13%
Tekstil ve Hammaddeleri (Türkiye)	8.097.991	8.461.483	4,5%	100%
Hazır Giyim ve Konfeksiyon (Bursa)	642.501	724.914	13%	4%
Hazır Giyim ve Konfeksiyon (Türkiye)	17.031.269	17.642.157	3,6%	100%

Kaynak: TİM

Grafik 3. Bursa ve Türkiye Geneli Tekstil ve Hazırgiyim Sektörleri İhracat Değerleri (1.000.000 \$)

Tekstil sektörü ülkemizin geleneksel sanayi kollarından olup sanayi ve ihracatta başarı öyküsünün mihenk taşlarından birisidir. Türkiye tekstil ve hazır giyim sektörü bir bütün olarak bugün en fazla dış ticaret fazlası veren birinci sektördür. Buna ek olarak oluşturduğu istihdam ile işsizliğin azalmasına ve toplumun refahına çok ciddi düzeyde katkıları mevcuttur. Türk Tekstil Sektörü, ürün kalitesi, moda ve trendleri belirleme gücüne sahip tasarımları ve yüksek teknolojisi itibarıyla dünyada çok özel bir yere sahiptir. GSYH içindeki payı ve yerli girdi kullanımı gibi parametrelerde ülkemizde ilk sırada olan sektör küresel pazarlarda da var oluşumuzun temelini oluşturmaktadır.

Tekstil sektörü ile sanayileşmesine başlamış olan Bursa'nın tekstil ihracatında yakaladığı artış, sektörün ar-ge teknoloji ve tasarım yatırımlarına ağırlık vermesinin neticesinde gerçekleşmiştir. Yapılan ar-ge ve inovasyon yatırımları Bursa'yı dünyada hem mekân tekstilleri hem de giyim tekstilleri sektöründe moda ve trendlerin belirlendiği en önemli merkezlerden biri haline getirmiştir.

3.3. GIDA SEKTÖRÜ

“Türkiye, uygun coğrafik yapısı ve iklim özellikleri yanında, tarımsal üretimde sahip olduğu çeşit ve üretim potansiyeli ile dünya tarımında önemli bir paya sahiptir. Birçok üründe kendine yeterli ülkeler arasında yer alan ülkemiz; hububat, baklagiller, pamuk, tütün, fındık, taze ve kurutulmuş meyve, sebze, şekerpancarı gibi önemli ürünlerde üretici ve ihracatçı konumundadır. Bu hali ile tarım sektörü, ülkemizin ekonomik ve sosyal gelişmesinde önemli görevler üstlenmiştir. Bursa özelinde değerlendirdiğimizde; ilimizin doğal şartlar itibariyle uygun bir fiziki konumda bulunması, tarım ürünlerinin, kalite, miktar ve çeşit yönünden zenginlik göstermesine imkân sağlamaktadır.

Bursa'nın doğal şartlar itibariyle uygun bir fiziki konumda bulunması, tarım ürünlerinin, kalite, miktar ve çeşit yönünden zenginlik göstermesine imkân sağlamaktadır. Bursa'da gıda endüstrisine ilişkin olarak hemen her dalda faaliyet gösteren firmalar mevcuttur. Özellikle meyve suyu, alkolsüz içki, konserve, konsantre salça üretiminde Bursa'da mevcut kapasiteler, Türkiye genelinde önemli paya sahiptir. Bursa, tarımsal kaynaklarının ve üretim gücünün yüksekliğinin yanı sıra imalat gıda sektöründe de gerçekleştirdiği üretim değerleri ile bölge ve ülke ekonomisinde önemli ağırlığa sahiptir.

Konserve gıda, işlenmiş gıda ve süt ürünleri göz önüne alındığında Türkiye'nin önemli firmaları, Bursa'da kapasitelerini geliştirmektedir. Tarımsal ürünler, sanayi ürünlerinin ardından ihraç edilen ürünler listesinde önemli yer almaktadır.

Bursa'da konserve ve salça fabrikalarının büyük bölümü dondurulmuş gıda üretimi de gerçekleştirmektedir. Bu nedenle, ilden yaş sebze - meyve ihracatı olduğu gibi dondurulmuş gıda ürünü ihracatı da yapılmaktadır.

2018 yılında Bursa İli'nde yerleşik firmalar tarafından Yaş Meyve ve Sebze Sektöründe 66,8 milyon dolar ve Meyve Sebze Mamulleri sektöründe 107,7 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir (Tablo 9).

Tablo 9. Bursa ve Türkiye Yaş Meyve Sebze ve Meyve Sebze Mamulleri Sektörleri İhracat Verileri (1000\$)

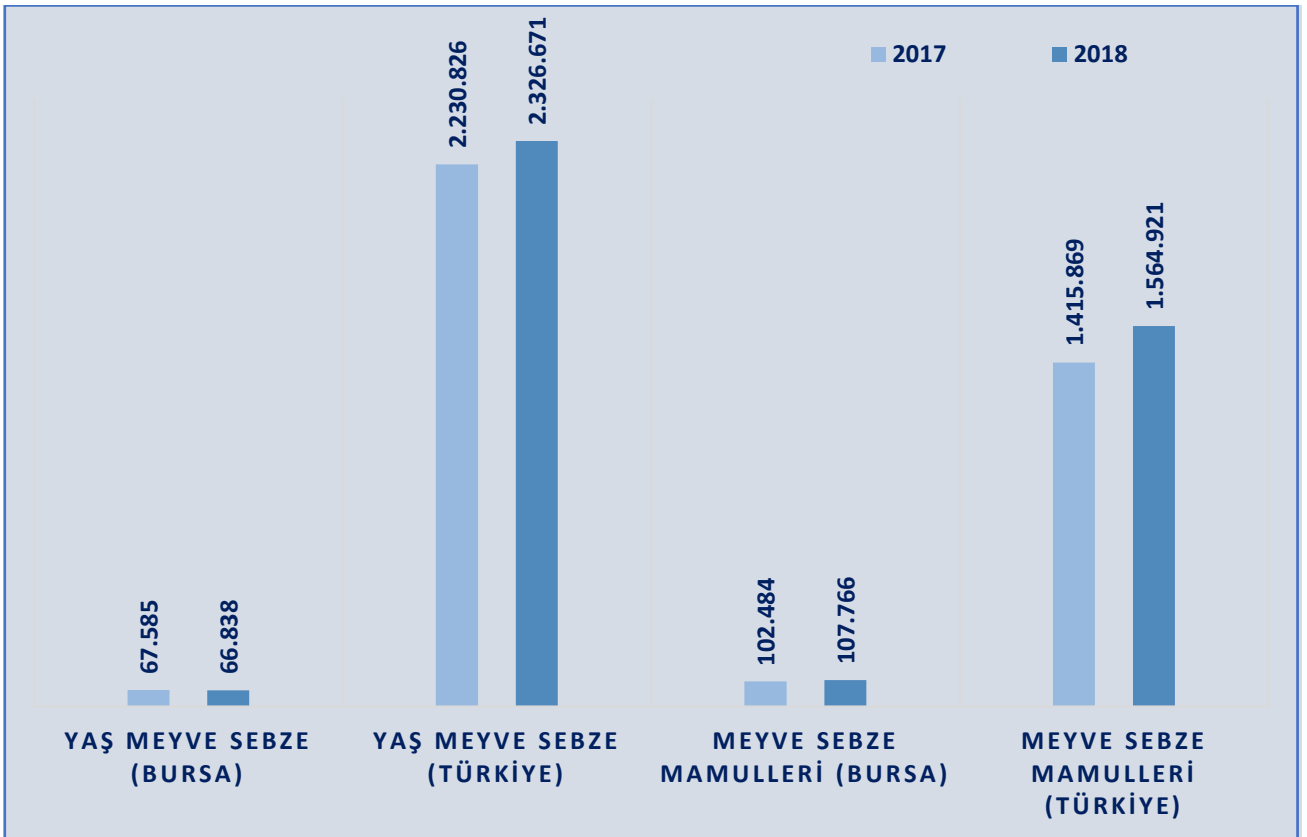
SEKTÖR	2017	2018	Değişim	Pay (%)
Yaş Meyve Sebze (Bursa)	67.585	66.838	1%	3%
Yaş Meyve Sebze (Türkiye)	2.230.826	2.326.671	4,3%	100%
Meyve Sebze Mamulleri (Bursa)	102.484	107.766	5%	7%
Meyve Sebze Mamulleri (Türkiye)	1.415.869	1.564.921	10,5	100%

Kaynak: TİM

UİB AR&GE ŞUBESİ

Bursa'da gıda endüstrisine ilişkin olarak hemen her dalda faaliyet gösteren firmalar mevcuttur. Özellikle meyve suyu, alkolsüz içki, konserve, konsantre salça üretiminde Bursa'da mevcut kapasiteler, Türkiye genelinde önemli paya sahiptir. Konserve gıda, işlenmiş gıda ve süt ürünleri göz önüne alındığında Türkiye'nin önemli firmaları, Bursa'da kapasitelerini geliştirmektedir. Bursa'da konserve ve salça fabrikalarının büyük bölümü dondurulmuş gıda üretimi de gerçekleştirmektedir. İlimizden Yaş Meyve ve Sebze ihracatı olduğu gibi dondurulmuş gıda ürünü ihracatı da yapılmaktadır.

Türkiye Geneli Yaş Meyve ve Sebze Sektörü ihracatı 2017 yılında +%4,3 oranında artışla 2,3 milyar dolar civarında gerçekleşmiş ve Yaş Meyve Sebze Sektöründe Bursa merkezli firmalar ülkemiz Yaş Meyve Sebze Sektörü ihracatından %3'lük pay almışlardır. Türkiye Geneli Meyve Sebze Mamulleri ihracatı 2018 yılında bir önceki yıla göre %4,3 oranında artışla 2,3 milyar dolar civarında gerçekleşmiş ve Meyve Sebze Mamulleri sektöründe Bursa merkezli firmalar ülkemiz Meyve Sebze Mamulleri ihracatından %7' lik pay almışlardır (Tablo 9).

Grafik 6. Bursa ve Türkiye Geneli Yaş Meyve Sebze ve Meyve Sebze Mamulleri İhracat Değerleri (1000\$)

4. İLLERE GÖRE İHRACATÇI/İTHALATÇI FİRMA SAYISI

Ticaret Bakanlığı verilerine göre; Türkiye Genelinde Ocak-Eylül 2018 döneminde ihracat yapan firma sayısı 2017 yılı Ocak-Eylül Döneminde 64 bin 503 iken ihracatçı firma sayısı 2018 yılı Ocak-Eylül Döneminde 68 bin 901'e ulaşmıştır. Bursa, İstanbul ve İzmir'in ardından en fazla ihracatçı firma bulunduran 3. İldir. Bursa'nın 2017 yılı Ocak-Eylül Döneminde 4.177 olan ihracatçı firma sayısı 2018 yılı Ocak-Eylül Döneminde 4.381'e yükselmiştir (Tablo 10).

Tablo 10. İllere Göre İhracatçı Firma Sayısı

	İL ADI	İHRACATÇI FİRMA SAYISI		
		2017	2018	DEĞİŞİM
1	İSTANBUL	32.068	32.903	2,6
2	BURSA	4.177	4.381	4,9
3	İZMİR	4.455	4.626	3,8
4	KOCAELİ	1.505	1.591	5,7
5	ANKARA	3.947	4.098	3,8
6	GAZİANTEP	2.239	2.302	2,8
7	SAKARYA	365	408	11,8
8	DENİZLİ	1.041	1.061	1,9
9	HATAY	1.118	1.160	3,8
10	MANİSA	517	541	4,6
11	KAYSERİ	1.160	1.191	2,7
12	ADANA	1.140	1.158	1,6
13	KONYA	1.737	1.869	7,6
14	MERSİN	1.167	1.238	6,1
15	ANTALYA	1.207	1.303	8
16	TEKİRDAĞ	498	542	8,8
17	ESKİŞEHİR	336	336	0
18	KAHRAMANMARAŞ	269	285	5,9
19	TRABZON	214	233	8,9
20	MARDİN	295	293	-0,7
21	AYDIN	298	294	-1,3
22	BALIKESİR	298	338	13,4
23	ÇORUM	141	136	-3,5
24	SAMSUN	236	250	5,9
25	MUĞLA	244	261	7
26	ZONGULDAK	62	62	0
27	ŞIRNAK	231	210	-9,1
28	YALOVA	106	107	0,9
29	KARABÜK	31	29	-6,5
30	AFYONKARAHİSAR	296	302	2
31	KARAMAN	80	98	22,5
32	UŞAK	165	169	2,4
33	OSMANİYE	56	55	-1,8
34	KIRŞEHİR	28	26	-7,1
35	ELAZIĞ	48	48	0
36	MALATYA	159	174	9,4

ÜİB AR&GE ŞUBESİ

37	KÜTAHYA	105	100	-4,8
38	ISPARTA	115	128	11,3
39	BURDUR	149	153	2,7
40	DİYARBAKIR	161	175	8,7
41	ÇANKIRI	25	30	20
42	ORDU	70	82	17,1
43	KIRKLARELİ	54	70	29,6
44	ŞANLIURFA	199	188	-5,5
45	BOLU	63	72	14,3
46	ÇANAKKALE	70	76	8,6
47	GİRESUN	45	50	11,1
48	AKSARAY	86	93	8,1
49	RİZE	85	88	3,5
50	BİLECİK	54	52	-3,7
51	AMASYA	44	43	-2,3
52	DÜZCE	131	133	1,5
53	SİVAS	65	64	-1,5
54	İĞDIR	146	132	-9,6
55	KASTAMONU	44	46	4,5
56	ADİYAMAN	55	45	-18,2
57	KİLİS	83	95	14,5
58	HAKKARİ	27	24	-11,1
59	NİĞDE	54	48	-11,1
60	ARTVİN	86	102	18,6
61	EDİRNE	74	86	16,2
62	NEVŞEHİR	76	84	10,5
63	BATMAN	60	55	-8,3
64	VAN	55	45	-18,2
65	BARTIN	21	23	9,5
66	GÜMÜŞHANE	2	6	200
67	AĞRI	59	60	1,7
68	SİNOP	19	15	-21,1
69	TOKAT	26	27	3,8
70	ERZURUM	40	40	0
71	SİİRT	19	11	-42,1
72	KIRIKKALE	17	15	-11,8
73	ERZİNCAN	17	13	-23,5
74	YOZGAT	20	25	25
75	MUŞ	8	6	-25
76	BİTLİS	9	13	44,4
77	ARDAHAN	6	4	-33,3
78	BAYBURT	2	2	+
79	BİNGÖL	8	7	-12,5
80	TUNCELİ	3	3	0
81	KARS	2	2	0
	BİLİNMEYEN	10	2192	+
	GENEL TOPLAM	64.503	68.901	6,8

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

UİB AR&GE ŞUBESİ

Ticaret Bakanlığı verilerine göre; Türkiye Geneline ithalat yapan firma sayısı 2017 yılı Ocak-Eylül Döneminde 66 bin 631 adet iken 2018 yılı Ocak-Eylül Döneminde 62 bin 938 adete ulaşmıştır. Bursa, İstanbul, Ankara ve İzmir'in ardından en çok ithalatçı firma sayısına sahip il olmuştur. Bursa'nın ithalatçı firma sayısı 2017 yılı Ocak-Eylül Döneminde 3.091 iken, 2018 yılı Ocak-Eylül Döneminde 2.990'a gerilemiştir (Tablo11).

Tablo 11. İllere Göre İthalatçı Firma Sayısı

	İL ADI	İTHALATÇI FİRMA SAYISI		
		2017	2018	DEĞİŞİM
1	İSTANBUL	36.238	33.518	-7,5
2	KOCAELİ	1.599	1.605	0,4
3	ANKARA	6.262	5.892	-5,9
4	İZMİR	4.958	4.522	-8,8
5	BURSA	3.091	2.990	-3,3
6	GAZİANTEP	1.437	1.373	-4,5
7	HATAY	356	332	-6,7
8	SAKARYA	360	367	1,9
9	MANİSA	429	449	4,7
10	ADANA	1.017	989	-2,8
11	DENİZLİ	661	641	-3
12	KAYSERİ	667	652	-2,2
13	KAHRAMANMARAŞ	267	252	-5,6
14	ZONGULDAK	76	67	-11,8
15	MERSİN	824	785	-4,7
16	TEKİRDAĞ	498	503	1
17	KONYA	1.247	1.231	-1,3
18	ESKİŞEHİR	346	333	-3,8
19	ANTALYA	1.153	1.050	-8,9
20	SAMSUN	263	259	-1,5
21	KARABÜK	35	37	5,7
22	OSMANİYE	51	59	15,7
23	YALOVA	108	114	5,6
24	BALIKESİR	287	337	17,4
25	ÇORUM	117	108	-7,7
26	KIRŞEHİR	71	96	35,2
27	KASTAMONU	50	41	-18
28	AYDIN	247	208	-15,8
29	UŞAK	237	216	-8,9
30	MUĞLA	468	294	-37,2
31	BOLU	95	95	0
32	MARDİN	128	132	3,1
33	BİLECİK	43	40	-7
34	ŞANLIURFA	241	267	10,8
35	KIRKLARELİ	80	76	-5
36	ÇANKIRI	25	29	16
37	KÜTAHYA	82	80	-2,4

UİB AR&GE ŞUBESİ

38	MALATYA	116	152	31
39	KARAMAN	41	48	17,1
40	AĞRI	231	240	3,9
41	TRABZON	127	131	3,1
42	AFYON	169	141	-16,6
43	DİYARBAKIR	161	150	-6,8
44	DÜZCE	118	129	9,3
45	ÇANAKKALE	69	72	4,3
46	AKSARAY	73	79	8,2
47	BATMAN	54	44	-18,5
48	EDİRNE	93	91	-2,2
49	SİVAS	70	57	-18,6
50	ISPARTA	90	96	6,7
51	ADİYAMAN	61	52	-14,8
52	AMASYA	59	60	1,7
53	ORDU	58	53	-8,6
54	KİLİS	40	30	-25
55	BURDUR	60	48	-20
56	ERZURUM	43	37	-14
57	ELAZIĞ	99	75	-24,2
58	NEVŞEHİR	52	67	28,8
59	VAN	141	256	81,6
60	NIĞDE	49	60	22,4
61	HAKKARİ	51	32	-37,3
62	GİRESUN	25	38	52
63	ARTVİN	22	22	0
64	YOZGAT	32	35	9,4
65	IĞDIR	45	58	28,9
66	ŞIRNAK	34	41	20,6
67	TOKAT	44	49	11,4
68	RİZE	42	40	-4,8
69	KIRIKKALE	21	39	85,7
70	BARTIN	15	21	40
71	SİNOP	14	14	0
72	SİİRT	15	18	20
73	GÜMÜŞHANE	2	4	-
74	KARS	13	7	-46,2
75	ERZİNCAN	20	15	-25
76	BİTLİS	14	9	-35,7
77	MUŞ	8	9	12,5
78	BİNGÖL	10	7	-30
79	BAYBURT	6	2	-
80	TUNCELİ	3	3	0
81	ARDAHAN	4	0	-
82	GİZLİ VERİ	-	-	-
83	BİLİNMEYEN	3	268	+
	GENEL TOPLAM	66.631	62.938	-5,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

KAYNAKLAR

1. T.C. Ekonomi Bakanlığı (www.ekonomi.gov.tr)
2. Türkiye İhracatçılar Meclisi (www.tim.org.tr)
3. Türkiye İstatistik Kurumu (www.tuik.gov.tr)
4. Uludağ İhracatçı Birlikleri (www.uib.org.tr)
5. Otomotiv Sanayii Derneği (www.osd.org.tr)
6. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (www.btso.org.tr)
7. Sosyal Güvenlik Kurumu (www.sgk.gov.tr)

YASAL UYARI; Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.